

Čestmír Císař: I kapky proděravější kámen

/ Ivan Antov /

Národní archiv ve spolupráci s Odborem archivní správy a spisové služby MV vydaly z historického pohledu významný soubor textů Čestmíra Císaře, které byly napsány v letech 1975 až 1989. Edici fundovaně připravila Petra Paterová. Zahrnula do ní v první řadě účelně zvolený výbor samizdatových prací (hodnotících materiálů, úvah, zamyšlení a polemik). Druhou linii představují dokumenty Klubu za socialistickou přestavbu Obroda, na jejichž tvorbě Čestmír Císař participoval, přičemž některé z nich, již dříve publikované v edici dokumentů Obrody, připomínají jen záhlaví a odkazy na místo uložení a další vydání. Výbor uzavírá vhodně zvolená kolekce osmi dopisů adresovaných vesměs politickým činitelům tehdejší doby.

Texty samotné lze číst z různých pohledů, pro pozorného čtenáře mají nezanedbatelnou sdělovací hodnotu. Jednak poskytují výpověď o době, kdy jediný ideový názor je proklamován za správný a kdy názory odlišné jsou vnímány jako nepřátelské a podle toho je nakládáno s jejich nositeli. Reformní úsilí, ať již v mírné či radikální podobě, v takovémto prostředí nemělo naději na úspěch, a to ani v období „perestrojky“, která vytvořila ovzduší naděje možných změn. Na přelomu 80. a 90. let pak dochází k systémové změně, která vizi obrody socialismu odsouvá do pozadí.

Dalším významným sdělením zprostředkovaným Císařovými texty je výpověď o autorovi samotném, který je jako osobnost symbolicky spojován především s reformním pokusem šedesátých let dvacátého století. Biografická data čtenář nalezne například v encyklopedicky hutném úvodu historika Josefa Tomeše k Císařově knize *Moji českoslovenští presidenti* (2006). Publikované dokumenty poskytují svědectví o jejich autorovi jako o člověku, který v nesnadných podmínkách nerezignuje, systematicky podrobuje kritice normalizační režim a s úporným úsilím se pokouší o prosazení demokratických změn, svobodného dialogu a ideálu sociální spravedlnosti. Svě přesvědčení v hutné zkratce deklaruje v zamyšlení věnovaném sedmdesátému výročí vzniku Československa: „Věřím, že stojíme ve směru nové vlny revolučního pohybu a radikálních přeměn, jejichž úspěch nebo prohra rozhodne o samém osudu socialismu v dějinách. Jako člověku, který spjal

svůj život s úsilím o mír, svobodu a pokrok, není mi lhostejné, jak tento zápas dopadne.“ (s. 254)

Edice inspiruje k seznámení se s tím, jak se formovaly názory a stanoviska autora. Zvídavý čtenář si zřejmě vyhledá Císařovu publicistickou produkci z padesátých a šedesátých let minulého století a sezná tak, jakým myšlenkovým vývojem prošel v období předcházejícím vzniku editovaných textů. Pro srovnání pak může sáhnout po spisech *Úvahy časové a nečasové* (1976), *Náš spor je zásadní* (1978–1979) a *Česká otázka* (1984), které Císař publikoval v samizdatu. Nepominutelným dílem jsou pak rozsáhlé memoáry (1998, upravené vydání 2005).

V neposlední řadě je kritické vydání Císařových textů nejen užitečným zdrojem pro zkoumání soudobých dějin a českého politického myšlení, ale svou vnitřní polemickou povahou promlouvá i k dnešní době. Především ve vztahu k ideologickým doktrínám, které bez ohledu na předchozí historickou zkušenost mají tendenci vydávat se za jediné správné a které odmítají či bagatelizují kritický dialog.

Životní cesta Čestmíra Císaře se uzavřela v březnu 2013. Jeho texty zůstávají a přinášejí výpověď své doby.

Císař, Čestmír: I kapky proděravějí kámen, ed. Petra Paterová, úvodní slovo Martin Kučera, doslov Vladimír Růžek. Národní archiv a Odbor archivní správy a spisové služby MV ČR, Praha 2011, 324 s.